

Favente Divino Numine.

DISSERTATIO PRACTICA,
DE

VITÆ GENERE
PRUDENTER
ELIGENDO;

Quam,
Consentiente ampliss. Facult. PHILOSOPH.
Acad. Aboënsis,
Sub PRÆSIDIO,
U. Cl.

D^N. ALGOTHI A.
SCARIN,

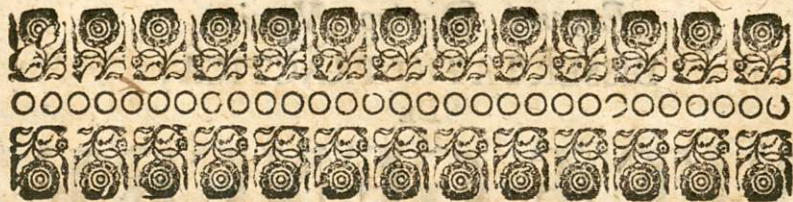
Histor. & Philosoph. Civil. PROFESS. Reg. & Ord.
Publicè ventilandam sistit
REGIUS ALUMNUS.

GUSTAVUS BÅNÖ!

Ad diem *XVIII* Aprilis A:o MDCCXLVIII.
In auditorio Academ. majore

ABOÆ, Excud. JOH. KÆMPE, Reg. Ac. Typ.

APHORISMUS I.

Homo præ reliquis animantibus, insignibus gaudet prærogativis: *ratione*, quæ actionum cum felicitate sua, nexum perspicere valet; liberaq; *voluntate*, quâ actiones ad felicitatem suam tendentes eligere possit, contrarias aspernari. Non ergo *fato* actiones & consilia humana diriguntur. Ipsi modo non nos nostraque fato committamus & rationem ignavam sectemur, quæ ad incuriam rerum omnium & ad sequendum præsentis voluptatis impetum, crebro adducit, (*)

Huc

(*) Huc spectant aurea verè verba viri illustris Godefr. Gvil. LEIBNITII, in præfatione ad Theodicaeam; Maximæ partis hominum, etiã Christianorum actiones, quamvis ipsi non satis agnoscant, quãdam fati Mahumetani mixturam interdum redolent. Non feriantur illi quidem aut pigrantur, ubi pericula evidentia, vel specululentæ ingentesque sese offerunt. Nam subducent se à domo ruinam minitante, ac præcipitium in via occurrens cavebunt, terram fodient, ut thesaurum semi conspicuum eruant, nec expectabunt, dum ille à fato expediatur penitus. At ubi bonum malumve aut proculdissitum, aut dubium est, & remedium molestiam habet, aut palato nostro non arridet, tunc enim vero ratio ignava nobis bona esse videtur. &c.

APHOR. II.

Homo est animal sociale. Sicut ipse aliorum opera eget, sic aliis rursus opera sua inservire debet. Oratio, cujus extra socialitatem inter homines vix ullus usus intelligi potest, idem evincit.

APHOR. III.

Republica est veluti corpus quoddam

4
ex variis constans membris, quorum singulorum suæ sunt diversæ functiones, quæ tamen aptam ad se invicem harmoniam habent, & ad conservationem totius conferunt. Si membra mutuam negarent operam, totum corpus facillime periret. Sic ratio quoque reipublicæ comparata est. Sunt in illa diversæ conditionis homines, quorum licet actiones ab invicem non parum sæpe distent, tamen ad totius systematis integritatem conservationemque requiruntur; adeo, ut membro, uno saltem alterove inde resecto, compositi sui parte non minimam multatum evadat. Hinc varia in civitate munera ortum habent, publica & privata, quorum dantur gradus superiores & inferiores, pro negotio

tiorum, quæ procurant, majori & minori dignitate, haud secus ac in corpore alia membra *ασχήμονα*, alia *ευσχήμονα* dicuntur. (*)

(*) Comparatione à corpore organico, membrorumq̄ in illo dissimilitudine desumpta, quâ vetustissimi sapientes varietatē ingeniorum, & diversas hominum functiones in republica, harmonicè tamen inter se conspirantes, illustrarunt, ulus quoq̄ est Apostolus, in monstrando discrimine & diversitate membrorum harmonica in civitate *CHRISTI*:

Καὶ γὰρ τὸ σῶμα ἓκ ἐστὶν ἐν μέλῳ, ἀλλὰ πολλά. εἴαν εἴπη ὁ πᾶς· Ὅτι ἓκ ἐμὶ χεὶρ, ἓκ ἐμὶ ὤκτῃ σῶμα ; ἔτι *ἄλλο τῶσδ' ἓκ ἐστὶν ἐκ τῆς σώματος* ; καὶ εἴαν εἴπη τὸ ἓς· Ὅτι ἓκ ἐμὶ ὀφθαλμὸς, ἓκ ἐμὶ ὤκτῃ σῶμα ; ἔτι *ἄλλο τῶσδ' ἓκ ἐστὶν ἐκ τῆς σώματος* ; εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμὸς, πᾶ ἢ ἀκοή ; εἰ ὅλον ἀκοή, πᾶ ἢ ὡς φρησις ; & quæ sequuntur. 1. Cor. XII. a v. 14. ad 26.

Eadem ferè similitudine, quæ idem Apostolus mirandam donorum diversitatem & varium usum in ecclesia designat 2. Tim. 2; 20, 21. eodem modo rem se in republica habere præclare docet *PLATIO*: *Ἐστὶ μὲν γὰρ δὴ πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει ἀδελφοὶ· ἀλλ' ὁ Θεὸς πλάττων, ὅσοι μὲν ὑμῶν ἱκανοὶ ἄρχειν, χρυσὸν ἐν τῇ γένεσει συνέμιξεν αὐτοῖς, διὸ πικρῶταί εἰσιν· ὅσοι δ' ἐπίμαρτοι, ἀργυροσιδήρον δὲ καὶ χαλκὸν τοῖς το γεωργοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις δημοργοῖς.* Libr. III. de Rep. Huc

quo-

quoque spectat apologus Agrippæ Menenii de ventre & artubus humanis dissidentibus, ex historiâ Romana non ignotus.

APHOR. IV.

QUum diversæ in republica functiones necessariæ sint, & singulæ requirant peculiarem diligentiam, industriam & attentionem; homo vero, ens finitum, vires ingenii & corporis ad plura simul objecta applicare nequeat; quin, animus, pluribus intentus, quantum satis est, distincte neque perspicere possit officia & vitæ munera illa, quæ diversa statione requiruntur: Oportet ergo quemvis certo vitæ generi se addicere, eoque mature cogitationes & consilia sua referre, ut aptus fiat rebus gerendis cum eo vitæ instituto connexis. Unde patet πολυπραγμοσύνη & ὀφθαλμίας esse vitandam.

APHOR. V.

Homo obligatus est legi Divinæ convenienter vivere, & societatis commodis inservire. Tale ergo vitæ institutum amplecti debet, in quo legem divinam non violat, nec societatem lædit, id est, *honestum*. Igitur in ordinanda vita, quisquis solertiam latrunculorum & furum sibi ante oculos ponit, næ is non Deum, neque suam, sed brutorum naturam sectari, cum veteribus non incommodè dici potest.

APHOR. VI.

Sapientia & prudentia, si unquam, certe in ordinanda vita est adhibenda. Acumine quoque & ingenio opus est propter obvias varias difficultates. Cum vero multi labantur anni, anteqvam ipsi has virtutes

tes intellectuales consequi poterimus, excutiendisqve, quæ hinc illinc sese nobis objiciunt, difficultatibus, capaces evadamus: Igitur illorum erit, quorum curæ educatio & institutio liberorum demandata est, sensu & amore honesti primum imbuere animos illorum, mox vitæ generi, ad quod a natura propendent, accommodare, ut ephebi facti non licenter neqve negligenter, sed qua oportet integritate constantiaqve, quod suum fuerit, recte curare possint.

APHOR. VII.

AD *ordinandam vitam* gradum acceleranti, ingenii & instinctus naturalis ratio primum est habenda. Ad certum enim studiorum genus naturæ genius statim ipse propendet. De quo, in
in

9
in diversis sæpe diversissimo, tenendum, quod quamvis ex causis naturalibus oriatur, eodem modo, quo *specierum* in corpore humano dissimilitudo formari solet, non tamen, nisi sapienter Deo dirigente, talis existat. nempe ut omnibus reipublicæ necessitatibus, qui pares essent, non procul abessent. Naturæ ergo, ceu ordinationi divinæ parendum, omneque consilium in eligendo vitæ genere, ad naturam est revocandum. Cic.

(*) *Athenienses*, cum pubertatis annos attigissent, adolescentes suos ad artes deducebant, ut quocunque instrumentorum genere delectarentur, hujus quoque artem edocerentur. Præter alia incommoda, quibus se obijciunt, quotquot, repugnantem naturam aliquod laude dignum institutum adgrediuntur, non ultimo loco illud ponendum, quod non ipsos se solum sed & cæteros, qui artem una cum ipsis eandem professi fuerint, irrisui & ludibrio exponant. Hanc inter cæteras, cur eruditi despiciantur, causam movet & ur-

get incomparabile eruditorum, quos nostra ætas fert, decus JO. LAUR. MOSHEIMIIUS: Malo vero fato evenit, inquit, ut crescentibus doctrinarum finibus & ornamentis, dignitas earum & existimatio eruditorum sensim diminueretur: quod cum aliis causis, quas fieri prestat, quam explicare, tum multitudini eorum tribuendum est, qui invita natura & repugnan'te animo ad litteras se applicarunt. Instit. Hist. Christ. Rec. Sæc. XVII, Sect. II p. II. C. 1. §. 9

APHOR. VIII.

IN cæteris, quæ ad certum vitæ genus viam quodammodo muniunt, præter Parentum auctoritatem, imperium civile, occasionem (a) & quæ cætera sunt, ad fortunæ bona penitus & omnino quoque respiciendum. Sunt munia ad quæ majores, alia ad quæ minores desiderantur impensæ. Ad illa divitibus adspirare facile: Ad hæc iis, qui bonæ mentis sororem, puta paupertatem contubernalem nacti sunt, via patet.

APH.

(a) Pufendorff. J. N. & G. l. II, c. IV.

APHOR. IX.

Qui ad peculiare vitium natura
ferri sese noverit, caveat ab isto
vitæ genere, quod vitio ejus a-
limentum ministrat. (a) Sic cui cal-
ces pruriunt insultandi aliis, gladi-
atoria munera fugiat. Qui ad vino-
lentiam & quæ eandem sequuntur vi-
tia semet propendere noverit, tabernæ
cauponariæ institutorem agere metuat.

(a) Eligere vitæ genus, ad quod quis inclinaverit, ju-
stum censet Thoryus Cautel. Jurisp. Univers. Cap XVII.
Sed vitandam penitus & omnino monet electionem vitæ,
in quâ irruetur in dies passio dominans.

APHOR. X.

Antequam quis certo se vitæ generi
addixerit, explorare ante omnia de-
bet, quid humeri valeant, quid ferre re-
cusent, ne optionis non rite factæ eun-
dem postea poeniteat. Computandi sunt
ante calculi, quam posuerimus funda-
men-

mentum, ne temere posito eodem, si non perficere poterimus, risui & ludibrio aliorum exponamur. (a) Multa vero cum sint obstacula, quo minus ipse quis consulere possit, quod in rem sit, & acutum magis in aliis cernere soleamus homines, quam in nobismet ipsis, cum quid delinquitur: non illi rerum suarum male fatagunt, qui prudentiorum consilium expetunt, iisdemque obedire in animum inducunt. (b)

(a) *Luc. 14: 29.*

(b) Hoc consilium sequutus est *MINUTIUS* magister equitum apud *Livium*, cum in ingens vitæ discrimen adduxisset exercitum, & *Q. Fabii Maximi* virtute incolumis cum suis servatus esset. neque nostri ævi sapientes spernendum esse monent; præsertim *MORHOVIUS*, qui de Stoicis testatur, quod felices eos vocaverint, qui nosset, quo quis genio uteretur. Illos *ἰουδαίους* appellatos fuisse dicit, quibus bonus obrigisset genius. Verum cum ea solertiâ pauci

ci sint, ut suam ipsi deprehendere ingenium possint; nam certe aliquid vulgari ingenio majus est illi, (quo pauci fruuntur) qui se ipsum satis explorare possit; ac plerumque comparatione ad alios instituta, bonique præceptoris ope id addiscitur. Nobis enim obsistit *Φιλαντία* & insita quædam de rebus nostris opinio, quæ mentis illud lumen in nobis non raro extingvit. Aliorum ergo consilia & judicia incorrupta se qui oportet, dandaque opera nobis est, ut aliorum ingenia animi nostri *ἀνεβία* discernere discamus. JO. FRANC. BUDDEUS in Itagoge Hist. Theol. L. I. c. II. §. VIII. *Optandum esset, inquit, ut quemadmodum Plato in republ. proxenetas inquirendis & probandis ingeniis necessarios esse duxit, in Thæteto p. 542. ita in publicis litterarum domiciliis constituerentur, qui juvenum ingenia adcurate explorarent.*

APHOR. XI.

EXplorare ingenia sicut utile & necessarium, sic difficultatum plenissimum opus est. Non primo statim intuitu de indole est pronunciandum. Ad hanc arduam rem perficiendam valde conducit, nosse qualitatem temperamentum, cujus magna vis est in for-

C

man-

mandis & fingendis ingeniis, moribus-
 que hominum. Characteristica corporis,
 quæ est ars judicandi de animo alte-
 rius & inclinationibus, ex corporis
 figurâ, vultu, colore, motu, veteribus
Physiognomia dicta, huic quoque instituto
 inservit. Sic sapientia infinita ordinavit,
 ut differentia in structura corporum dif-
 ferentiam animorum designet. Ex factis,
 nec non habitu & objecto sermonis et-
 iam aliquando colligi potest, quæ vires
 sint ingenii, quæ animi indoles. index
 enim animi est oratio. *Matth. XII. 34. (a)*

(a) Ingenium eorum, quos in disciplinam suam
 admisit *PYTHAGORAS*, explorasse refertur, in-
 quendo, quomodo is, qui ad discendum se ei
 obtulit, cum parentibus & domesticis conver-
 sari consuevisset. An intempestive rideret, vel
 silentio multo aut loquacitate præstaret. Ex
 quibus rebus lætitiâ caperet aut tristitiâ. De-
 niqve & oris speciem & incessum, totumque
 corporis habitum atqve motum accurate consi-
 derasse testatur *BUDDEUS* in disert. de Cultura
 ingenii Cap. II. §. XIII.